

DR. SC. KLARA TROŠT LESIĆ DIREKTORICA TZO-a VRSAR O AUTENTIČNOJ PONUDI

INTERPRETACIJA BAŠTINE

u službi održivog upravljanja turističkim proizvodima

Dobrobiti interpretacije baštine dvojake su; s jedne strane pomaže u procesu istraživanja značenja resursa od posebnog turističkog značaja za destinaciju, tzv. fenomena, a s druge strane stvara intelektualnu i emocionalnu vezu između posjetitelja i interpretiranih fenomena

Kako na današnjem turističkom tržištu biti poseban, a ujedno u skladu s lokalnim identitetom, zanimljiv turistima, te istovremeno ne upasti u izazov prolaznog trenda, nego biti održiv? Kako reprezentirati posebnosti destinacije, a da se pritom ne upadne u klopku nerealnog uljepšavanja i stvaranja iskrivljene percepcije kod potencijalnog posjetitelja, koji će se, ukoliko postane stvarni posjetitelj, osjećati prevareno i imati neostvarena očekivanja? Sa svim tim pitanjima i izazovima suočavaju se brojni turistički stručnjaci, posebice oni koji upravljaju manjim ili manje poznatim destinacijama.

Važnost priče

U Turističkoj zajednici općine Vrsar odlučili su se primjenom strateškog i kreativnog procesa interpretacije baštine suočiti s izazovima suvremenog turističkog tržišta. Dobrobiti interpretacije baštine dvojake su, s jedne strane pomaže u procesu istraživanja značenja resursa od posebnog turističkog značaja za destinaciju, tzv. fenomena, a s druge strane stvara intelektualnu i emocionalnu vezu između posjetitelja i interpretiranih fenomena. Veza se stvara pričanjem priče, jer dokazano je da ljudi lakše pamte priče nego suhoparne informacije. Razlog tome je što ljudi razmišljaju metaforički, odnosno povezuju činjenice u slike, a upravo su priče te koje pomažu u lakšem prijemu su zanimljivosti te aktiviraju emocije i vrijednosti kojima se stvara veza između posjetitelja i fenomena interpretacije. Stoga, cilj interpretacije nije u davanju informacija o nekome fenomenu, odnosno atrakciji ili turističkoj ponudi, nego u kreiranju priča s porukom.

Sukladno navedenome proizlazi činjenica da je današnji potencijalni gost izložen velikom broju informacija, više ili manje suhoparnih, često vrlo sličnih, pri čemu teško donosi odluke. Zbog toga je interpretacija baštine metoda koja se sve više koristi jer pomaže onima koji upravljaju

destinacijama u identifikaciji i valorizaciji resursa koji postaju atrakcije. Interpretacija baštine zbog svog strukturiranog pristupa posjetitelju pomaže u procesu učenja i razumijevanja informacija. Međutim, kako bi interpretacija baštine i storytelling bili korisni, potrebno je voditi računa o potrebama gostiju.

Preduvjet za korištenje metodologije interpretacije baštine i storytellinga je dobro poznavanje ponude destinacije, razumijevanje okruženja i društva. Nerealno je očekivati da će se destinacija razvijati u određenom strateškom pravcu ako zajednica ne prepozna taj pravac kao svoj. Naime, često svjedočimo praksama da stručnjaci koji nisu upoznati s posebnostima destinacije, identitetom mjesta i pripadajućim vrijednostima definiraju razvojne pravce.

Konkretni primjeri primjene metode interpretacije baštine u turističkoj destinaciji Vrsar su; Casanova Tour, tematizirana gourmet ponuda na Ribarskoj fešti, Stari samanj pod Kaštelom te inovativna ponuda znanstvenog turizma putem programa znanstveno-edukacijskog centra (ZEC) »Kontija«.

Oživljena povijest

Giacomo Casanova, najpoznatiji svjetski zavodnik, posjetio je Vrsar 1743. i 1744. godine. Njegovi posjeti u doba Vrsarske grofovije poslužili su kao inspiracija za interpretaciju baštine i stvaranje oživljenje povijesne ture Casanova Tour.

Interpretativna šetnja nastala je 2018. godine kao nasljednica Casanova festa, festivala koji se prije postojanja ture održavao sedam godina u mjesecu lipnju u trajanju od tri dana. Želja je bila ponuditi sadržaj vezan uz Casanovu, koji će se održavati više puta tijekom ljetne sezone, a ne samo jednokratno. Šetnje se održavaju dva puta mjesečno tijekom ljetnih mjeseci, a od 2018. godine do danas održano ih je 50, na kojima je sudjelovalo oko 1.700 gostiju.

Tura se organizira u suradnji s glumcima kreativne platforme Istre Inspirita, koji vode

posjetitelje ulicama i vidikovcima starogradske jezgre, nudeći nezaboravno putovanje kroz životnu priču o avanturama, ljubavi, putovanjima i utjecaju Casanove na Vrsar. Šetnja završava u Casanovinu utočištu tako što se posjetiteljima nudi gourmet poslastica iz Casanovinih memoara, srdela i čaša crnog vina.

Hraniteljica Mediterana

Vrsar je jedina izlovna luka plave ribe na zapadnoj obali Istre i aktivna ribarska luka. Srdela je jedna od najčešćih ulova u mrežama vrsarskih ribara, mala riba, koja nosi titulu hraniteljice mora jer je u prošlosti othranila mnoge generacije stanovnika priobalja. Kako bi slavili ulogu ribe u prošlosti, ali i sadašnjoj ishrani Vrsarana, već više od 30 godina održava se Ribarska fešta. Ribarska fešta krenula je kao mala lokalna zabava, a prerasla je u značajnu manifestaciju koja privlači veliki broj ljudi i iz godine u godinu stavlja sudionike pred nove izazove. Godine 2022. uveden je novi koncept manifestacije, koji podrazumijeva tematizaciju štandova po namirnicama, diverzifikaciju gourmet ponude na šest punktova: plava riba, bijela riba, lignje i ostali glavonošci, prženi morski plodovi i školjke. Cilj tematizacije bio je da se ugostiteljima pruži mogućnost da postanu prepoznatljivi po jedinstvenoj ponudi i usavrše jela, a s druge strane da se posjetiteljima omogući raznovrsnost ponude i upoznavanje kulture mjesta kušanjem hrane. Novi koncept nije vezan za trendove i modernizaciju fešte, već je primjer promišljenog i odgovornog pristupa organizacije. Sve navedeno u skladu s potrebama suvremenih turista, pri čemu je bilo najbitnije da ponuda i program predstavljaju lokalni identitet i tradicionalne vrijednosti ribarskog i turističkog mjesta kao što je Vrsar.

Pečatirani kruh

Osim ribe, u Vrsaru se slavi kruh. U tom kontekstu osmišljena je kulturna manifestacija koja se održava u starom

gradu, a zove se »Stari samanj pod kaštelom«. U Turističkoj zajednici općine Vrsar koristili su metodologiju interpretacije baštine u procesu istraživanja statuta starog više od 300 godina, koji su u Vrsarskoj utočištu tako što se posjetiteljima nudi gourmet poslastica iz Casanovinih memoara, srdela i čaša crnog vina. Analizom statuta utvrđeno je da je u Vrsaru postojala posebna praksa označavanja kruha pečatom kao garancijom sigurnosti i kvalitete te strogi propisi o komunalnom redu, higijeni i čistoći vode. Znanstveno verificirane činjenice upotrebljavale su se kao temelj u kreiranju programa manifestacije, ali i u oblikovanju interaktivne igre »Postani stanovnik kaštela Vrsar«. Ciljevi igre su uključivanje posjetitelja u program, učenje o zanimljivostima povijesti Vrsara i usmjeravanje posjetitelja u uličice i vidikove u starom gradu, koje inače ne bi posjetili. Igra se temelji na multisenzornom angažmanu posjetitelja na četiri doživljajna punkta, pri čemu se skupljaju pečati po završetku zadatka te se dobiva certifikat o počasnom građanstvu.

Prirodna baština

ZEC Kontija je građevina projektirana kao »Kuća u prirodi« sa solarnim izvorom energije i vlastitom vodospremom, smještena povrh Linskog zaljeva u središtu šume Kontije. Riječ je o području koje je pod višebrojn timerstama zaštite kao što su posebni rezervat šumske vegetacije, posebni rezervat u moru, zaštićeni kraj-obraz i Natura 2000 područje. ZEC Kontija zamišljen je kao trajni centar edukacije iz područja prirodnih i tehničkih znanosti, prvenstveno za mlade (učenike i studente). Istovremeno ZEC Kontija centar je za informiranje i educiranje lokalnog stanovništva, posjetitelja i turista koji posjećuju zaštićeno područje Linskog zaljeva i šume Kontija.

Na području gdje se nalazi centar razvijeni su brojni itinerari i sadržaji za posjetitelje pri čemu je korištena metodologija interpretacije baštine. Tako su razvijeni sljedeći

sadržaji: turističko-edukacijska staza (pješačko-biciklistička staza svetog Romualda, pješačke staze Šuma, Voda, Fratarske škele i Energija), poligon za orijentaciju, penjačke stijene te utrka Lim Bay Challenge. Tu su i promatračnica za ptice, vidikovac i interpretacijski mediji na pojedinim stazama. Također, osmišljene su popularne maskote za šumu Kontija - takozvani Kontići, a koji su ujedno i lajtmotiv jedne slikovnice. Proizvedeni su tematski suvenir i organizirana je edukativna aktivnost za najmlađe »u šumu s Kontićima«.

Zajednički nazivnik

Gdje je održivost u cijeloj toj priči? Moglo bi se reći da je održivost zajednički nazivnik, točnije niti održivosti protežu se u svim navedenim primjerima. Priče su autentične i usklađene s lokalnim identitetom, prirodnim okruženjem, vrijednostima zajednice, a čime se potiče valorizacija i očuvanje kulture mjesta.

Odgovor na održivi turizam, uključujući odgovorno i održivo upravljanje turističkim proizvodima, posljednjih godina bilježi svoj procvat. S porastom osviještenosti društva o važnosti očuvanja i predstavljanja posebnosti destinacije, turistički menadžment nalazi se pred izazovom kreiranja turističkih ponuda koje će biti dugoročno održive. Takvo upravljanje destinacijom zahtijeva visoku razinu znanja, razumijevanja okruženja, prepoznavanja kapaciteta društva i testiranje granica. Cilj Turističke zajednice općine Vrsar je navedene turističke proizvode pretvoriti u doživljajne »punktove« u destinaciji, koje je moguće samostalno posjetiti u bilo koje doba godine. Primjeri iz Vrsara pokazuju kako priča pomaže u identifikaciji i organizaciji posebnosti destinacije u kontekst koji je posjetitelju razumljiv i s kojim je on povezan na dubljoj razini. Ako turistička ponuda nije autentična, dugoročno nije ni održiva.